

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף פ"ב
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ג סעיף י"א 'אבל אסור' עד סעיף י"ד
המוסר היומי: שמה"ל חלק ב' פרק כ"ט הג"ה עד סוף הפרק

לוח
לימוד
יומי

יוצאים לטיול בקברי צדיקים?

החודש למדנו בדף היומי בהלכה האם באהל הבנוי על קברו של הצדיק יש משום קדושת בית הכנסת?

לא הוחזק כן אלא לזמנים מסוימים, מ"מ חשוב הוא כמקום קבוע
לאותם זמנים, והרי הוא קדוש

ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"א סי' סג) ביאר החילוק באופן אחר,
שברחבה אף בזמן שמתפללים בה עדיין מיועדת היא אף
לשימושים אחרים, מה שאין כן במקום שהוזמן לתפילה לזמנים
מסוימים, שלאותם הזמנים אין הוא מיועד לשום דבר אחר מלבד
לתפילה.

וראה גם בב"ה"ל (ס"ב ד"ה השוכרים) שהחמיר למעשה בשכירות
מקום לתפילה כשאין להם במשך אותו זמן קביעות במקום אחר,
ונעשית באופן גלוי ברשות המלכות. ולענין אהל העשוי על קברו
של צדיק, כתב בשו"ת מהר"ש ענגיל (שם) שאף על פי ששופכים
במקום זה שיח ותחנונים בקביעות, מ"מ אין עליו קדושת בית
כנסת כלל, לפי שעיקרו עשוי לכבודו של הצדיק, ולא להתפלל
בו בציבור

מקומות שאינם קבועים לבית הכנסת, אבל משמשים הם בזמנים
מסוימים לתפילה הציבורי וכגון רחבה של עיר, פסק השו"ע (סי'
קנד סעי' א) שאין בהם משום קדושת בית הכנסת

ובב"ה"ל (ד"ה רחבה של עיר) כתב, שאף שהמקום מזומן לתפילה
זו בזמנים מסוימים, מכל מקום כיון שהוא באקראי, אין בו קדושה

אכן, המשנ"ב (סי' קנג ס"ק נב) פסק לענין מקום שאין רגילים
להתפלל בו אלא בזמנים מיוחדים וכגון ברגלים וכדו', שיש
במקום זה קדושה אף שהוא רק לזמנים מסוימים. ובטעם החילוק
בין רחבה של עיר שאין בו קדושה, לבית מקום שקבוע להתפלל
בו בזמנים מסוימים, כתב בשו"ת חות יאיר (סי' נט) שרחבה אף
על פי שמתפללים בה, מכל מקום אין עושין כן כדי לקבע אותה
כמקום קדושה, אלא אדרבה מתפללים בו בתעניות כדי להרגיש
טעם גלות, או כדי לבזות את עצמינו בפרהסיא כמבואר בגמרא
(תענית טז, א), מה שאין כן במקום שהוחזק לתפילה, אפילו אם

האם מותר לתת תפילין כמשכון עבור הלוואה?

אסור למשכן, להשכיר, או להשאיל, חפצי קדושה, אלא אם כן המלוה, השוכר או השואל משתמשים בהם לצורכי קדושתם בלבד, כגון תפילין - להניחן, ובית הכנסת - להתפלל בו בעשרה; או שמדובר במשכון שהמלוה אינו משתמש בו כלל. וכשבעלי החפץ, או הגבאים וכל הציבור (כאשר מדובר בחפץ ציבורי), אינם מוצאים מי שירכשו, ונאלצים להשכירו, או שבאופן זה הרווח גדול יותר - נחלקו הדעות אם מותר להשכירם. [סעיף יא, ס"ק עג-עד, שעה"צ ס"ק סה, וביה"ל ד"ה למשכון וד"ה מותר]

באילו תנאים מותר לכתחילה למכור בית כנסת?

מותר למכור בית כנסת עבור הצרכים הבאים: מזון וביגוד ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, ופדיון שבויים, וכן לצורך רכישת חפצי קדושה שקדושתם חמורה משל בית הכנסת, והם הכרחיים לציבור, כגון ספר תורה. ואם יש דרך אחרת להשיג את המימון עבור צרכים אלו, ואין באזור בית כנסת אחר שיוכל לשמש כתחליף לבית הכנסת המיועד למכירה, אין למכרו; ואף אם קיים בית כנסת נוסף, אין ראוי למכרו. [סעיף יג, וביה"ל ד"ה לא ימכרו; ביאורים ומוספים דרשו, 94 ו'102]

אדם שכיבדוהו ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת האם יכול למוכרה לאחר?

בעבר היה מקובל שבני עיר מכבדים אחד מן הקהל ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת בקביעות, כגון בניית בית הכנסת; ובמקומות רבים נהגו שמצוה זו עברה בירושה גם לזרעו אחריו. וכתבו הפוסקים שאותו אדם אינו רשאי למכור את חזקתו לאחר, כיון שלא על דעת כן כיבדוהו בכך. אולם, אם נתנו לו רשות למכור את חזקתו, או שרכש את חזקתו בכסף, הרשות בידו למוכרה לאחר, ובלבד שיהא ראוי כמוהו לקיום מצוה זו. [סעיף יב וס"ק עה-עו; ביאורים ומוספים דרשו, 91]

אתמול למדנו

- מי שיש בבעלותו ספר תורה פרטי - יש אומרים שרשאי למוכרו, ולהשתמש בתמורתו לכל מטרה שהיא; ויש אוסרים. והרוכש ספר תורה על מנת למוכרו - רשאי למוכרו לכל הדעות. והירש ספר תורה - יש אומרים שרשאי למוכרו לכל הדעות, אך יש אומרים שגם לגביו נחלקו אם רשאי למוכרו.
- חפצי קדושה השייכים לאדם פרטי, כגון תפילין ומזוזות - יש אומרים שמותר למוכרם ולהשתמש בתמורתם לכל מטרה שהיא, ויש אומרים שמותר למוכרם רק על מנת לרכוש בתמורתם חפץ שקדושתו חמורה יותר.

מחר נלמד

- האם יכול אדם לאסור את חלקו בבית הכנסת על אחר?
- אדם שיש בבעלותו בית כנסת פרטי - האם רשאי לאסור על אדם מסוים להתפלל בו?
- מה הורה הש"ה הקדוש לתלמידיו של ה'כלי יקר'?